

TOPLUMUMUZDAKİ OKUMA EKSİKLİĞİ

Ceren Naz ÖNGER¹

Öncelikle sunumuma kendimi tanıtarak başlamak isterim. Ben Ceren Naz Önger, Bartın Lisesi 10. sınıf öğrencisiyim. Bugün sizlere bir toplumun kalkınması ve refah düzeyinin artmasının önüne geçen, ayrıca bireylerin kişisel gelişiminde önemli bir rol oynayan okuma eksikliği konusu ile ilgili bir sunum hazırladım. “Okuma Eksikliği” adlı sunumuma “neden okumamız gerektiğini” açıklayarak başlamak istiyorum. Çünkü okumanın önemini anlamadan okuma eksikliği hakkında konuşmak, bu konu hakkında çözüm üretmeye çalışmak oldukça zor olur. Peygamberimiz Hz. Muhammed’e gelen ilk emrin “OKU” olması tesadüf müdür? İslam dini “Oku” emriyle âlemlere ışık olmaya başlamıştır. Ayrıca Gazi Mustafa Kemal Atatürk de okumaya çok önem vermiş ve “Ben çocukken fakirdim. İki kuruş elime geçince bunun bir kuruşunu kitaba verirdim. Eğer böyle olmasaydı, bu yaptıklarımın hiçbirini yapamazdım.” diyerek yaptığı başarılarını okuduğu kitaplara bağlamıştır. Atatürk’ün hayatı boyunca 3 bin 937 kitap okuduğu bilinmektedir.²

Kitap okumanın bilimsel olarak kanıtlanmış oldukça önemli faydaları da vardır. Örneğin: Neurology dergisinde, 89 yaşına kadar yaşamış olan 294 kişi üzerinde yapılan bir araştırmada, kitap okumak gibi zihin uyarıcı aktivitelere daha fazla zaman ayıran kişiler, yaşlanmanın olumsuz etkilerine daha az maruz kalıyor. Hafıza kaybı, kitap okuma alışkanlığı olan kişilerde daha az görülüyor.

Farklı olarak 2009’da Sussex Üniversitesinde yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre sadece altı dakika kitap okumak, insanların stres düzeylerini yüzde 68 oranında azaltıyor.

Araştırmalar, kitap okuyan insanların başkalarının duygularını ve inançlarını anlama konusunda yüksek bir yetenek geliştirdiğini göstermiştir. Araştırmacılar bu yeteneğe “zihin teorisi” demektedir. Tek bir edebi kurgu okuma seansı bu hissi uyandırmasa da araştırmalar, uzun vadeli kurgu okuyucularının daha iyi gelişmiş bir zihin teorisine sahip olma eğiliminde olduğunu gösteriyor. Edinilen bu bilgilerden yola çıkarak kitap okumanın insan hayatı üzerinde oldukça önemli etkiler bıraktığı hatta hayatımızın yönünü bile değiştirebildiği görülüyor. İşte tam da bu yüzden okumak ve okumayı hayatın bir parçası haline getirmek topluma fayda sağlayacaktır. Bu sebeple okuma eylemi alışkanlık kazanmalı ki okumanın topluma sunduğu gelişim, bilinç ve kalkınma sürdürülsün. Buraya kadar okuma alışkanlığının neden kazanılması ile ilgili bilgiler verildi. Şimdi ise dünyanın değişik ülkelerinden okuma oranlarını inceleyip yorumlayalım.³

¹ Bartın Lisesi, 10/C sınıfı öğrencisi.

² Sözcü gazetesi, (21 Nisan 2024), “Atatürk kaç kitap okudu?”, <https://www.sozcu.com.tr/ata-turk-kac-kitap-okudu-wp185563>.

³ Cumhuriyet gazetesi, (19 Nisan 2024), “Kitap okumanın bilimsel olarak kanıtlanmış 5 faydası”, <https://www.cumhuriyet.com.tr/yasam/kitap-okumanin-bilimsel-olarak-kanitlanmis-5-faydasi-1895973>.

Dünyada kitap okuma verilerini toplamak için 2017 yılında araştırmalar yapılmış ve bu araştırmanın verileri İngiltere merkezli Dünya Kültürü Puan Endeksi'nde derlenmiştir. Bu verilere göre en çok kitap okunan ülke Hindistan'dır. Bunu sırasıyla Tayland ve Çin takip etmekte. Veriler ülkelerdeki vatandaşların haftalık ortalama kitap okuma süreleri ile oluşturuluyor. Basılı kitapların yanı sıra gazete, dergi ve çevrim içi yazılı içerik gibi her türlü okunabilir materyal veriler içinde değerlendiriliyor. Hindistan'da bir insan haftada ortalama 10 saat 42 dakika kitap okurken Tayland'da bu oran ortalama 9 saat 42 dakika ve son olarak Çin'de ortalama 8 saat kitap okunmakta. Türkiye bu listenin 18. sırasında haftada 5 saat 54 dakika okuma oranı ile yer almakta. ⁴

2022 TÜİK verilerine göre ülkemizde yaşayan 15 yaş ve üzeri fertlerin %69'unun hiç kitap okumadığı, %31'inin ise en az bir kitap okuduğu görüldü. Yaş gruplarına göre kitap okuma oranlarına bakıldığında son 12 ay içerisinde okul kitapları dışında en çok kitap okuyan yaş grubu % 50,9 ile 15-24 yaş aralığı oldu. En az kitap okuma oranı ise %14,1 ile 65 yaş ve üstü bireylerde görüldü. ⁵

Bu verilere bakıldığında ülkemizde %69 gibi büyük bir çoğunluğun kitap okumamasının aslında okuma konusunda hala gelişmişlik gösteremediğimiz ve okuma oranının önemli derecede az olduğu görüldü. Bu durumun nedenlerine bakıldığında bilinçsiz sosyal medya kullanımı ve televizyon bağımlılığının başta geldiğini görüyoruz. Usta Gazeteci Mahmut Tali Öngören daha ilgi çekici ve daha canlı olan televizyonların okuyucuyu tembelleştirdiği ve okumaya karşı isteksizlik oluşturduğunu öne sürüyor. ⁶ Ayrıca günümüzde sosyal medya sayesinde bilgiye hemen ulaşılması; insanı gazetelerden, dergilerden ve sözlük gibi materyallerden uzaklaştırdı. Bu sebeple insan, tembelleşip kitaplardan, okumaktan ve okuma alışkanlığı edinmekten uzaklaştı. Ülkemizde okuma eksikliğinin fazla olmasının bir diğer nedeni ise ailedir. Bilindiği üzere her birey eğitim ve alışkanlıklarını ilk olarak ailede edinir. Aile çocuk için bir ayna görevi görür de denebilir. Aile yapısı nasılsa ve ailede neler yapılıyorsa çocuğun da büyüyünce o davranışları sergileyeceği öngörülür. Bireyin duruşu, fikirleri hatta toplumdaki yeri ailesiyle bağlantılıdır. Türkiye'de genelde yetişkin nüfusun eğitim seviyesinin düşük olması sebebiyle çocuklar okumaya yönlendirilmemekte, okuma bilinci ve sevgisi kazanılmamaktadır. Bu durum bireylerin küçük yaşta okuma alışkanlığı edinmesinin önüne geçmektedir.

⁴ NTV haber kanalı, (15 Nisan 2024), "Dünyanın en çok kitap okuyan ülkeleri belli oldu. Türkiye kaçınıcı sırada?" <https://www.ntv.com.tr/galeri/n-life/kultur-ve-sanat/dunyanin-en-cok-kitap-okuyan-ulkeleri-belli-oldu-turkiye-kacinci-sirada,B9e-TKyHfE66D9qGGkZtZg/VyBwdHJA502ACbWyfkqsSw>.

⁵ TÜİK, (17 Nisan 2024) "Ulusal Eğitim İstatistikleri, 2022", <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=National-Education-Statistics-2022-49756#:~:text=Okuma%20yazma%20bilen%20oran%C4%B1%20%97,99%2C3'e%20y%C3%BCkseldi>

⁶ BİRCAN, İsmail, TEKİN, Meral, "Türkiye'de Okuma Alışkanlığının Azalması Sorunu ve Çözüm Yolları", Ankara Üniversitesi, Ankara, 1990.

Okuma eksikliği sorununu azaltmaya yönelik Őu tavsiyelerde bulunulabilir: Eğer kitap okumak isteniyorsa ilk olarak bunu bir alışkanlık haline getirilmelidir. Yani kişi, kendini mazeret kalkanına almadan kitap okumak için bir süre ayırmalıdır. Fakat herkes kitap okumaya kolaylıkla başlayamaz. Kitap okumaya yeni başlayan insanlar genelde odaklanma ve çabuk sıkılma sorunu yaşar. Kitap okuma alışkanlığı hiç olmayan biri kitap okumaya ilk olarak kendine uygun kitaplar seçerek başlamalıdır. Kişi okuyacağı kitabı araştırıp kendine uygun olup olmadığına bakarak almalıdır. Çünkü kitap okumaya başlamak istiyorsa doğru kitapla başlamalıdır. Kitap okumayı alışkanlık haline getirmek için günlük okumayı bırakılmamalı, belirli sürelerle her gün kitap okunmalı. Kitap okuma süresini kademeli bir şekilde artırarak bir anda çok fazla yüklenmemeli; insan kendini gereksizce sıkmamalıdır. Böylece kitap okuma, daha kolay hale getirilebilir. Kitap okudukça aslında sıkıcı olmadığını, aksine hayatın rutinlerinden uzaklaştırarak tamamen farklı bir evrene götürdüğü görülecektir. Akıcı ve doğru kitaplar okunduğunda aslında kitap okuma alışkanlığı, farkında bile varılmadan kazanılacaktır. Bu alışkanlık ailede ve sosyal çevrede yaygınlaştırabilir ve çevrendeki insanların da kitap okumalarına yardım edilebilir. Sunumumuzu Emile Zola'nın Őu sözleri ile bitirmek isteriz: "İnsanlık, yalanı ve adaletsizliği kılıçla değil, kitapla yenecektir."

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.